

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΥΡ. ΕΝΩΣΗ – ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**

3 Δεκεμβρίου 2010

**Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας IOBE (DG ECFIN)
Νοέμβριος 2010**

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο συγκυρίας: **11 Ιανουαρίου 2011**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-27, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Από τον Μάιο του 2010, τα στοιχεία των ερευνών των επιχειρήσεων για το οικονομικό κλίμα, ταξινομούνται πλέον σύμφωνα με τη νέα ταξινόμηση NACE Rev. 2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντιστοιχεί στην εθνική ΣΤΑΚΟΔ 08. Οι αλλαγές που έχουν γίνει, οδήγησαν σε αναταξινόμηση κάποιων επιχειρήσεων από τον ένα τομέα στον άλλο (π.χ. από υπηρεσίες σε εμπόριο, κτλ). Με δεδομένο ότι η Ευρ. Επιτροπή δεν αναθεώρησε τη χρονοσειρά προς τα πίσω, δημιουργείται ασυνέχεια στο δείκτη, η οποία κατά τη γνώμη μας είναι σημαντική. Ιδιαίτερα τα επίπεδα των δεικτών μπορεί να διαφέρουν αρκετά και να μην αντικατοπτρίζουν πραγματικές μεταβολές από τον ένα μήνα στον άλλο. Ως εκ τούτου, τα ευρωπαϊκά στοιχεία θα πρέπει να ερμηνευθούν με προσοχή και αυτόν το μήνα.

α) Ε.Ε.-27 – Ευρωζώνη: Περαιτέρω ανάκαμψη του οικονομικού κλίματος

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος παραμένει και τον Νοέμβριο σε ανοδική τροχιά, τόσο στην **Ευρωπαϊκή Ένωση** όσο και την **Ευρωζώνη** και διαμορφώνεται στις 105,2 και 105,3 μονάδες, 1,3 και 1,5 μονάδες αντίστοιχα υψηλότερα του Οκτωβρίου. Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται εν πολλοίς στην έντονη ανάκαμψη του κλίματος στην Γερμανία, ενώ σε επίπεδο τομέων, η μεγαλύτερη άνοδος καταγράφεται στις **Υπηρεσίες**. Στη **Βιομηχανία**, το κλίμα επίσης βελτιώνεται και στις δύο ζώνες, ενώ στο **Λιανικό Εμπόριο**, ο σχετικός δείκτης ενισχύεται στην ΕΕ, αλλά περιορίζεται οριακά στην Ευρωζώνη. Αντίθετα στις **Κατασκευές** το κλίμα επιδεινώνεται και στις δύο ζώνες, εξέλιξη στην οποία συνέβαλε κυρίως η μεγάλη πτώση του δείκτη στην Ισπανία. Τέλος, στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, ο σχετικός δείκτης τον Νοέμβριο βελτιώθηκε περισσότερο στην ΕΕ και ηπιότερα στην Ευρωζώνη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνεται στις +0,5 και +0,9 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι *προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής* αυξάνονται ήπια και στις δύο ζώνες, ενώ αμβλύνονται και οι αρνητικοί δείκτες των *εκτιμήσεων για τα επίπεδα παραγγελιών*, περισσότερο στην ΕΕ. Τέλος, οι *εκτιμήσεις για τα αποθέματα* περιορίζονται οριακά και στις δύο ζώνες.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών αυξάνονται στις 7,8 και 10,2 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους* ενισχύονται κατά 2-3 μονάδες και στις δύο ζώνες, ενώ εντονότερη είναι η άνοδος που καταγράφεται στις *εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση*. Από την άλλη πλευρά μικρή βελτίωση σημειώνεται στις *προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης* στην ΕΕ ενώ εξασθενούν οριακά στην Ευρωζώνη.

- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες περιορίζονται στις 2,5 και -1,5 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι *εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα* κινούνται πτωτικά, κατά 4 περίπου μονάδες και στις δύο ζώνες, ενώ οι προβλέψεις για τις *πωλήσεις τους επόμενους μήνες* περιορίζονται ελαφρά στην ΕΕ και σημειώνουν μικρή άνοδο στην Ευρωζώνη. Τέλος, ως προς τα *αποθέματα*, καταγράφεται αποκλιμάκωση και στις δύο ζώνες, μεγαλύτερη όμως στην ΕΕ.
- Στις ευρωπαϊκές **Κατασκευές**, οι σχετικοί δείκτες υποχωρούν και στις δύο ζώνες και διαμορφώνονται στις -28,5 και -26,4 μονάδες αντίστοιχα σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Η πτώση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση των *προβλέψεων για το επίπεδο των εργασιών* κατά 1,5-2 μονάδες και στις δύο ζώνες, αφού οι *προβλέψεις για την απασχόληση το επόμενο 12μηνο* παραμένουν αμετάβλητες στην ΕΕ και υποχωρούν οριακά στην Ευρωζώνη.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2008=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

	2001-2009			Μ.Ο έτους								
	Min	Max	M.O	2005	2006	2007	2008	2009				
ΕΕ-27	68,0 Φεβ-09	113,9 Ιουν-07	99,2	100,94	108,20	111,12	93,52	79,87				
Ευρωζώνη	70,6 Φεβ-09	112,0 Μαι-07	98,4	99,57	107,24	109,18	93,53	80,78				
Ελλάδα	60,4 Μαρ-09	113,1 Απρ-04	97,4	94,13	103,58	107,86	93,40	70,63				
2009												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	70,3	68,2	68,0	71,1	74,3	77,1	80,5	85,4	87,0	90,0	91,5	95,0
Ευρωζώνη	72,7	71,2	70,6	73,0	75,6	78,3	80,8	84,8	86,7	89,6	91,9	94,1
Ελλάδα	69,4	63,1	60,4	63,0	65,3	72,3	70,7	72,3	75,7	81,8	77,7	75,9
2010												
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-27	97,2	97,6	99,8	101,9	100,2	100,3	102,1	103,2	103,6	103,9	105,2	
Ευρωζώνη	96,0	95,9	97,9	100,6	98,5	99,0	101,1	102,3	103,3	103,8	105,3	
Ελλάδα	76,1	72,4	69,6	69,1	61,9	63,8	66,3	67,9	66,6	67,3	67,0	

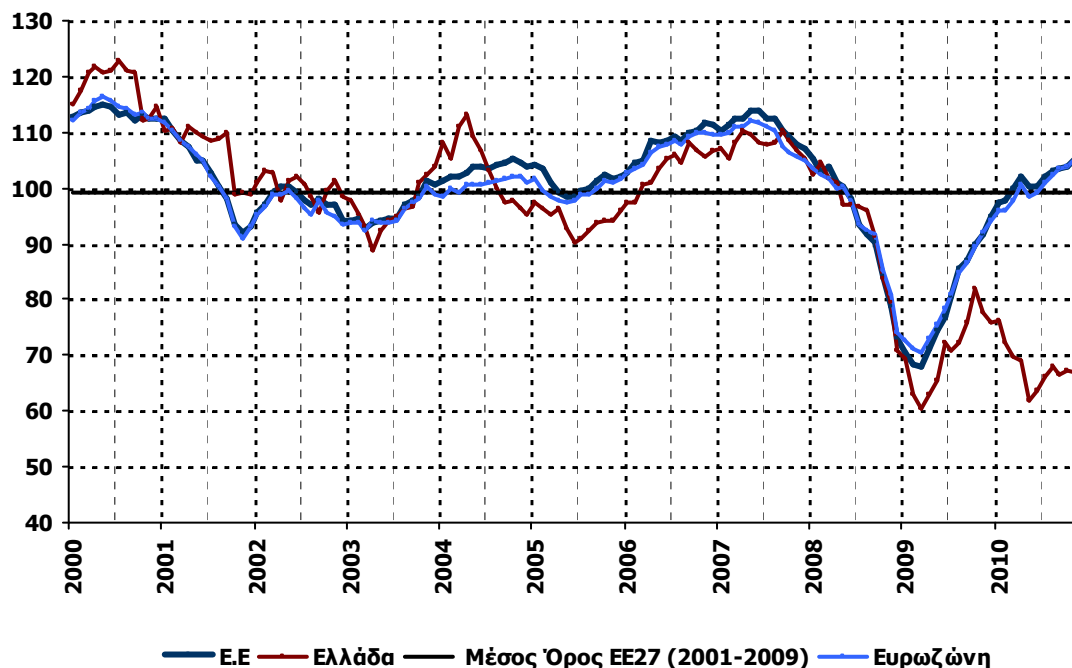
Σημείωση: Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (1990-2008=100) υπολογίζεται με βάση τους επιμέρους Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς και το Δείκτη Εμπιστοσύνης στους Καταναλωτές. Επίσης θα πρέπει να σημειωθεί ότι τον Μάιο δημιουργείται ασυνέχεια στα στοιχεία λόγω υιοθέτησης της κωδικοποίησης NACE 2.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -11 και -9,4 μονάδες στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την *οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο* περιορίζονται οριακά και στις δύο ζώνες, ενώ οι *προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας* κερδίζουν 1 μονάδα στην ΕΕ και σχεδόν 4 μονάδες στην Ευρωζώνη. Η *πρόθεση για αποταμίευση το επόμενο 12μηνο* επιδεινώνεται οριακά στην ΕΕ και παραμένει αμετάβλητη στην Ευρωζώνη, ενώ οι *προβλέψεις των καταναλωτών για την εξέλιξη της ανεργίας* βελτιώνονται οριακά στην ΕΕ και ελαφρώς περισσότερο στην Ευρωζώνη.

- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** – ο οποίος δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος – αυξάνεται και στις δύο ζώνες τον Νοέμβριο, κατά 2-2,5 μονάδες και διαμορφώνεται στις +18,4 και +21,0 μονάδες αντίστοιχα. Ο δείκτης των εκτιμήσεων για την *τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων* διπλασιάζεται στην ΕΕ και αυξάνεται κατά 3 μονάδες στην Ευρωζώνη, ενώ οι εκτιμήσεις για την *τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης* αυξάνονται επίσης σημαντικά, εντονότερα όμως στην Ευρωζώνη. Τέλος, η εξέλιξη στις *προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο* αντισταθμίζουν το θετικό αποτέλεσμα των άλλων δύο δεικτών, αφού μειώνονται σημαντικά και στις ζώνες.

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα
(1990-2008=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Το κλίμα βελτιώνεται και πάλι στην πλειονότητα των χωρών της ΕΕ σε σχέση με τον Οκτώβριο, ενώ από τα μεγαλύτερα κράτη, εκείνα που καταγράφουν την υψηλότερη άνοδο είναι η Γερμανία (+2,8) και η Ιταλία (+1,4), με το Ην. Βασίλειο (+0,5) και την Ολλανδία (+0,4) να ακολουθούν. Στην Ισπανία, την Πολωνία και την Γαλλία, το οικονομικό κλίμα παρέμεινε αμετάβλητο τον Νοέμβριο, ενώ στην Γερμανία, την Γαλλία, το Ην. Βασίλειο και την Ολλανδία, ο δείκτης οικονομικού κλίματος βρίσκεται πάνω από τους αντίστοιχους μακροχρόνιους μέσους όρους του.

β) Ελλάδα: Μικρή υποχώρηση στις επιχειρηματικές προσδοκίες, αμβλύνεται ελαφρά η μεγάλη απαισιοδοξία των καταναλωτών

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα σημειώνει μικρή υποχώρηση τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 67 μονάδες (από 67,3). Από τους επιμέρους τομείς της οικονομίας, η μεγαλύτερη πτώση καταγράφεται στις Υπηρεσίες, ενώ και στη Βιομηχανία σημειώνεται επιδείνωση. Στο Λιανικό Εμπόριο η πτώση είναι ηπιότερη, ενώ στις Κατασκευές το κλίμα κινείται σχεδόν στα επίπεδα του Οκτωβρίου. Στην πλευρά της ζήτησης, μετά το ιστορικό χαμηλό του περασμένου μήνα, τον Νοέμβριο ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώνεται ελαφρώς, παρόλο που παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. **Οι καταναλωτές παραμένουν ιδιαίτερα επιφυλακτικοί απέναντι στα νέα οικονομικά μέτρα και τη δανειοληπτική κρίση της χώρας, καθώς δεν υπάρχουν ακόμα στέρεες ενδείξεις για σύντομη έξοδο από την κρίση ή έστω περιθώρια τόνωσης του εισοδήματός τους.** Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι *προβλέψεις της παραγωγής* περιορίζονται ελαφρά, ενώ μεγαλύτερη μείωση καταγράφουν οι *εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο της ζήτησης και των παραγγελιών*. Αντίθετα, τα *αποθέματα* αποκλιμακώνονται περαιτέρω.
- στις **Υπηρεσίες**, έντονη πτώση σημειώνεται στις *εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο εργασιών* και στις *προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης*, ενώ ακόμη μεγαλύτερη είναι η υποχώρηση στις *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης*.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, η ανάκαμψη του κλίματος εκπορεύεται από τη βελτίωση των *εκτιμήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις* και τις *προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων*, αλλά και την έντονη πτώση στις *εκτιμήσεις των αποθεμάτων*, γεγονός το οποίο υποδηλώνει σημαντική αποκλιμάκωση.
- στις **Κατασκευές**, η μικρή άνοδος των *εκτιμήσεων για το επίπεδο προγράμματος εργασιών* των επιχειρήσεων αντισταθμίζεται από ανάλογη επιδείνωση των *προβλέψεων για την απασχόληση* του τομέα, αφήνοντας το συνολικό δείκτη σχεδόν αμετάβλητο.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, και οι τέσσερις από τους βασικούς επιμέρους δείκτες καταγράφουν βελτίωση τον Νοέμβριο, μετά τις ιστορικά χαμηλές επιδόσεις του προηγούμενου μήνα. Έτσι, οι *προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση*, η *πρόθεση για αποταμίευση στο επόμενο 12-μηνο*, οι *προβλέψεις για την ανεργία*, αλλά σε μικρότερο βαθμό και οι *προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας* βελτιώνονται.

B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2010

1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Σημαντική επιδείνωση κλίματος, πτωτική η παραγωγή

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** τον Νοέμβριο κινείται πτωτικά, μετά από ένα πεντάμηνο ανοδικής πορείας και διαμορφώνεται 4 μονάδες χαμηλότερα, στις 74,6 μονάδες, στην ίδια πάντως επίδοση με την αντίστοιχη περσινή. **Η επιδείνωση στη Βιομηχανία εκπορεύεται από την πτώση της ζήτησης εσωτερικού και εξωτερικού και τη συνακόλουθη, ήπια όμως, μείωση της προβλεπόμενης παραγωγής. Παρόλα αυτά, ο συγκεκριμένος τομέας επιδεικνύει το τελευταίο διάστημα της περιόδου ύφεσης στην ελληνική οικονομία, μεγαλύτερη ανθεκτικότητα σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς.** Συγκεκριμένα, από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας που συνδιαμορφώνουν το συνολικό δείκτη, οι *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης* επιδεινώνονται μετά από πέντε μήνες ανόδου, ενώ μικρή πτώση καταγράφουν και οι *προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής*. Τέλος, οι *εκτιμήσεις για το επίπεδο των αποθεμάτων* δε μεταβάλλονται και δεν επηρεάζουν έτσι το συνολικό δείκτη. Αναλυτικότερα:

α) Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων **για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης** περιορίζονται μετά από ένα πεντάμηνο ανόδου, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διευρύνεται στις -51 μονάδες (από -44). Πάνω από τις μισές επιχειρήσεις του τομέα (55% από 50%) κρίνουν ότι οι παραγγελίες τους βρίσκονται σε χαμηλά για την εποχή επίπεδα, ενώ μόλις το 4% αναφέρει το αντίθετο.

β) Οι **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες** κινούνται και αυτές πτωτικά, όμως συγκρατημένα, μετά από τέσσερις μήνες βελτίωσης, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -5 μονάδες (από -1 μονάδα) και το ¼ των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της παραγωγής του το επόμενο τρίμηνο, όταν το ποσοστό που αναμένει βελτίωση διαμορφώνεται χαμηλότερα, στο 18%.

γ) Οι εκτιμήσεις για το τρέχον ύψος των **αποθεμάτων** υποδηλώνουν σταθερότητα, αφού το σχετικό ισοζύγιο δεν μεταβάλλεται από τις +15 μονάδες του Οκτωβρίου. Σχεδόν μία στις τέσσερις επιχειρήσεις δηλώνει και πάλι ότι τα αποθέματά της είναι υψηλά για την εποχή, έναντι πάντως ενός στους πέντε πέρυσι, γεγονός που υποδηλώνει ότι φέτος είναι λιγότερο διογκωμένα.

δ) Οι **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση με την εσωτερική αγορά, με το σχετικό ισοζύγιο να «χάνει» 6 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -26 μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μία στις δέκα (από 13%) αναφέρει ότι τα επίπεδα των παραγγελιών της είναι υψηλά για την εποχή, με το 36% (από

33%) να δηλώνει αντίθετα ότι αυτά διαμορφώνονται σε χαμηλά για την εποχή επίπεδα το τελευταίο τρίμηνο.

ε) Εξασθενούν αλλά παραμένουν θετικές, οι **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +6 μονάδες, 8 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Το 22% (από 26%) των επιχειρήσεων αναμένει άνοδο των εξαγωγών του το επόμενο διάστημα, ενώ εκείνοι που προβλέπουν μείωση διευρύνονται στο 16% (από 12%).

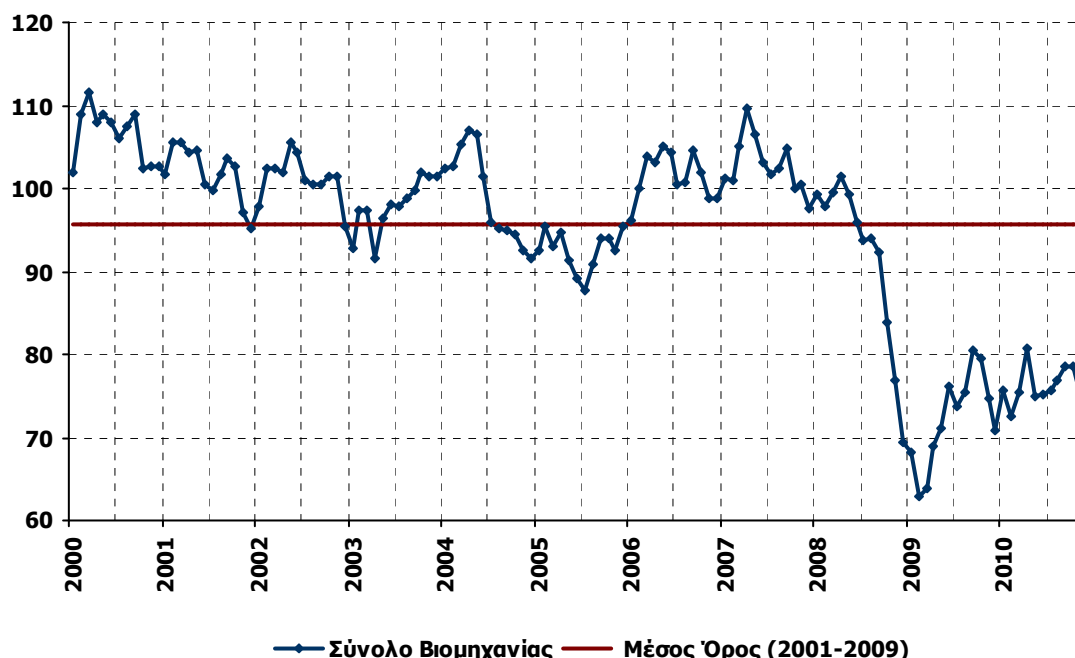
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

		2001-2009			Μ.Ο έτους							
		Min	Max	M.O	2005	2006	2007	2008	2009			
Βιομηχανία (1996-2006=100)		62,8	109,5	95,7	92,6	101,5	102,8	91,9	72,1			
		Φεβ-09	Απρλ-07									
2009												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
68,2	62,8	63,8	68,9	70,9	76,0	73,8	75,5	80,4	79,4	74,8	71,0	
2010												
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
75,8	72,6	75,3	80,6	74,9	75,3	75,8	76,9	78,4	78,5	74,6		

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προοπτικές για την παραγωγή, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τη συνολική ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

στ) Το δυσμενέστερο κλίμα του τομέα αποτυπώνεται και στις **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες**, με το σχετικό ισοζύγιο να περιορίζεται κατά 4 μονάδες, παραμένοντας όμως οριακά θετικό (+1 μονάδα). Αντίθετα, η τάση στις **εκτιμήσεις των**

επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις παραμένει αρνητική, παρά τη μικρή βελτίωση του σχετικού δείκτη στις -20 μονάδες (από -23).

ζ) Παρά την επιδείνωση του κλίματος, οριακή αύξηση σημειώνεται στους **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής**, οι οποίοι διαμορφώνονται στους 3,9 μήνες (από 3,8 μήνες τον Οκτώβριο), ενώ ανοδικά, στο 69% (από 67,8%) κινείται και το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** και διαμορφώνεται ελαφρώς υψηλότερα του φετινού μέσου όρου (68,5%).

η) Ανοδικά κινούνται για δεύτερο μήνα και οι **προβλέψεις για την απασχόληση** του τομέα, με το σχετικό ισοζύγιο να παραμένει όμως σε αρνητικά επίπεδα (στις -18 μονάδες από -23 τον Οκτώβριο), καθώς το 22% (από 26%) των επιχειρήσεων προβλέπει μείωση στις θέσεις εργασίας της Βιομηχανίας.

θ) Σε σχέση με τις **τιμές**, τον Νοέμβριο διορθώνεται σημαντικά η άνοδος που σημειώθηκε τον Οκτώβριο στο σχετικό ισοζύγιο, το οποίο πλέον αγγίζει τη -1 μονάδα (από +10) και επανέρχεται στο φετινό μέσο όρο (+2 μονάδες). Έτσι, τα ποσοστά των επιχειρήσεων που προβλέπουν άνοδο και πτώση των τιμών αντίστοιχα, σχεδόν ισοσκελίζονται.

Από την ανάλυση των επιμέρους κατηγοριών κλάδων, στα Κεφαλαιουχικά αγαθά, καταγράφεται άνοδος των επιχειρηματικών προσδοκιών, ενώ στα Καταναλωτικά και τα Ενδιάμεσα αγαθά, οι σχετικοί δείκτες υποχωρούν. Αναλυτικότερα:

Στα **Καταναλωτικά Αγαθά**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών επιδεινώνεται τον Νοέμβριο, και διαμορφώνεται στη χαμηλότερη επίδοση από τον Φεβρουάριο του 2009, στις 73 μονάδες (από 77,5). Από τα στοιχεία που συναρπάζουν το δείκτη, όλα καταγράφουν επιδείνωση: οι προβλέψεις για την πορεία της παραγωγής το επόμενο τρίμηνο επιδεινώνονται, με το σχετικό ισοζύγιο να επανέρχεται στις -8 μονάδες. Περαιτέρω πτώση σημειώνουν και οι ήδη πολύ αρνητικές εκτιμήσεις στα επίπεδα των παραγγελιών και της εγχώριας ζήτησης, αφού σχεδόν οι μισές επιχειρήσεις δηλώνουν ότι κινούνται σε χαμηλά για την εποχή επίπεδα, ενώ και τα αποθέματα διογκώνονται εκ νέου, με το 22% των επιχειρήσεων (από 19%) να θεωρεί ότι βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα. Πτώση άλλωστε (κατά 9 μονάδες) σημειώνει ο δείκτης των προβλέψεων για τις εξαγωγές του επόμενου τριμήνου, αλλά και ο αντίστοιχος των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού. Θετική εξέλιξη σημειώνεται στις προβλέψεις για την απασχόληση, που διατηρούν την ανοδική τάση του προηγούμενου μήνα και βελτιώνονται κατά 6 μονάδες, παρόλο που παραμένουν αρνητικές (στις -14 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Σε σχέση τέλος με τις τιμές, οι προβλέψεις για μείωση της παραγωγής οδηγούν σε αποκλιμάκωσή τους, με το σχετικό δείκτη να χάνει 9 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -10 μονάδες.

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά** βελτιώνεται για δεύτερο μήνα και διαμορφώνεται στις 60,3 μονάδες. Από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας που διαμορφώνουν από κοινού το δείκτη, οι τάσεις είναι μικτές. Οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες δεν μεταβάλλονται, με το σχετικό ισοζύγιο να παραμένει έντονα

αρνητικό στις -36 μονάδες, ενώ αντίθετα οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση σημειώνουν περαιτέρω πτώση 5 μονάδων και διαμορφώνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στις -74 μονάδες. Τη μείωση αυτή αντισταθμίζουν οι εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων, τα οποία αποκλιμακώνονται σημαντικά (στις +6 μονάδες από +25 το σχετικό ισοζύγιο), οδηγώντας τελικά και το συνολικό δείκτη σε άνοδο. Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές ενισχύονται οριακά, αν και εξασθενούν για δεύτερο μήνα οι θετικές βραχυπρόθεσμες προβλέψεις τους, όπως άλλωστε και οι εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού. Οι προβλέψεις για την απασχόληση παραμένουν στα ίδια, χαμηλά όμως επίπεδα (-36 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), ενώ σχετικά με τις τιμές, η επικρατούσα τάση είναι αυτή της μείωσης (στις -15 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο).

Ελαφρά υποχώρηση για δεύτερο συνεχή μήνα καταγράφουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Ενδιάμεσα Αγαθά**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 79 μονάδες (από 83,9 μονάδες), επίδοση πάντως υψηλότερη της αντίστοιχης περσινής (68,5 μονάδες). Από τα στοιχεία που συνδιαμορφώνουν το δείκτη, είναι κυρίως η πτώση που καταγράφεται στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση που ωθεί το δείκτη προς τα κάτω, αφού το σχετικό ισοζύγιο χάνει 10 μονάδες και διαμορφώνεται στις -52, στο φετινό πάντως μέσο όρο. Εξασθενούν επίσης οι θετικές προσδοκίες για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής του κλάδου, με το σχετικό δείκτη να περιορίζεται στις +2 μονάδες (από +6), όπως και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις του κλάδου το επόμενο τρίμηνο (στις +2 μονάδες από +11). Από την άλλη πλευρά, οι εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλονται, με το ¼ των επιχειρήσεων να δηλώνει ότι τα αποθέματά του βρίσκονται σε υψηλά για την εποχή επίπεδα. Μικρή μείωση καταγράφεται και στις προβλέψεις για τις εξαγωγές, η οποία είναι πολύ εντονότερη στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και ζήτηση εξωτερικού. Αμβλύνονται επίσης ελαφρά οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου (στις -19 από -23 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ τέλος, ως προς τις τιμές, διπλασιάζεται στο 10% το ποσοστό εκείνων που αναμένουν πτώση τους, με το σχετικό ισοζύγιο να αποκλιμακώνεται στις +8 μονάδες (από +20).

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Μικρή κάμψη των επιχειρηματικών προσδοκιών, δυσαρέσκεια από το πρόγραμμα εργασιών

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές υποχωρεί ελαφρά τον Νοέμβριο, μετά όμως από τη ισχυρή άνοδο που σημείωσε τον προηγούμενο μήνα. Ο δείκτης διαμορφώνεται έτσι στην τρίτη καλύτερη φετινή επίδοση, στις 56,1 μονάδες (από 59,7), παραμένοντας όμως αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή τιμή του (72,4 μονάδες). **Η κάμψη των προσδοκιών του Νοεμβρίου εκπορεύεται κυρίως από τις Κατασκευές Δημοσίων Έργων.** Από τα στοιχεία που συναπαρτίζουν το δείκτη, οι αρνητικές εκτιμήσεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων βελτιώνονται ελαφρά, παραμένοντας ωστόσο σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στις -47 μονάδες (από -49). Επιδεινώνονται ακόμα περισσότερο οι έντονα αρνητικές *προβλέψεις για την απασχόληση*, με το σχετικό ισοζύγιο να χάνει 9 μονάδες και να παγιώνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στις -46 μονάδες και τις μισές επιχειρήσεις να αναμένουν συνέχιση της μείωσης των θέσεων εργασίας του τομέα στο

επόμενο τρίμηνο. Επίσης χειροτερεύουν οι ήδη αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα πορεία των εργασιών τους, με το σχετικό ισοζύγιο να υποχωρεί κατά 7 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -28 μονάδες. Σε όρους τιμών, καταγράφεται περαιτέρω ενίσχυση των ήδη έντονων αποπληθωριστικών προσδοκιών, με τις μισές σχεδόν επιχειρήσεις να προβλέπουν πτώση των τιμών σε βραχυχρόνιο ορίζοντα. Παρόλο που οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διατηρούνται στους 15 μήνες, το συντριπτικό 97% των επιχειρήσεων, δηλώνει ότι η ομαλή λειτουργία του συναντά προσκόμματα. Οι μισές εξ' αυτών αναφέρουν ως σημαντικότερο εμπόδιο στη λειτουργία τους την ανεπαρκή χρηματοδότηση, το 39% τη χαμηλή ζήτηση, ενώ ένα 10% επισημαίνει παράγοντες που συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, την κρατική ανεπάρκεια και γραφειοκρατία, την υψηλή φορολογία, τις μεγάλες εκπτώσεις και την αναστολή των δημόσιων έργων, την περιρρέουσα αβεβαιότητα, την αδυναμία χρηματοδότησης από τις τράπεζες, κ.α.

Από τους επιμέρους δείκτες, η υποχώρηση στις προσδοκίες των Ιδιωτικών Κατασκευών είναι ηπιότερη της αντίστοιχης στα Δημόσια Έργα. Αναλυτικότερα:

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες τον Νοέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 58,8 μονάδες (από 59,7), επίδοση που βρίσκεται στα περυσινά επίπεδα (59,9 μονάδες). Η υποχώρηση των προσδοκιών εκπορεύεται από τη διόρθωση του σχετικού δείκτη στις Κατασκευές Λοιπών Ιδιωτικών Κτιρίων, μετά την έντονη άνοδο τον Οκτώβριο, αφού στις Κατασκευές Κατοικιών παρατηρείται μικρή ανάκαμψη για δεύτερο διαδοχικό μήνα. Από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο προγράμματος εργασιών αμβλύνονται, με το σχετικό δείκτη να βρίσκεται στις -39 μονάδες (από -44). Έτσι, το στοιχείο που κυρίως πιέζει το δείκτη είναι η επιδείνωση στη αγορά εργασίας, με το σχετικό ισοζύγιο να χάνει 7 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -40. Οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των εργασιών υποχωρούν οριακά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -26 μονάδες, αντίθετα με τους μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας που αυξάνονται για δεύτερο κατά σειρά μήνα, στους 12 (από 11,2). Ως προς τις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες ενισχύονται, καθώς καμία επιχείρηση δεν αναμένει άνοδό τους. Τέλος, το 97% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι η λειτουργία του παρεμποδίζεται είτε λόγω χαμηλής ζήτησης (για το 62%), είτε λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησης (21%).

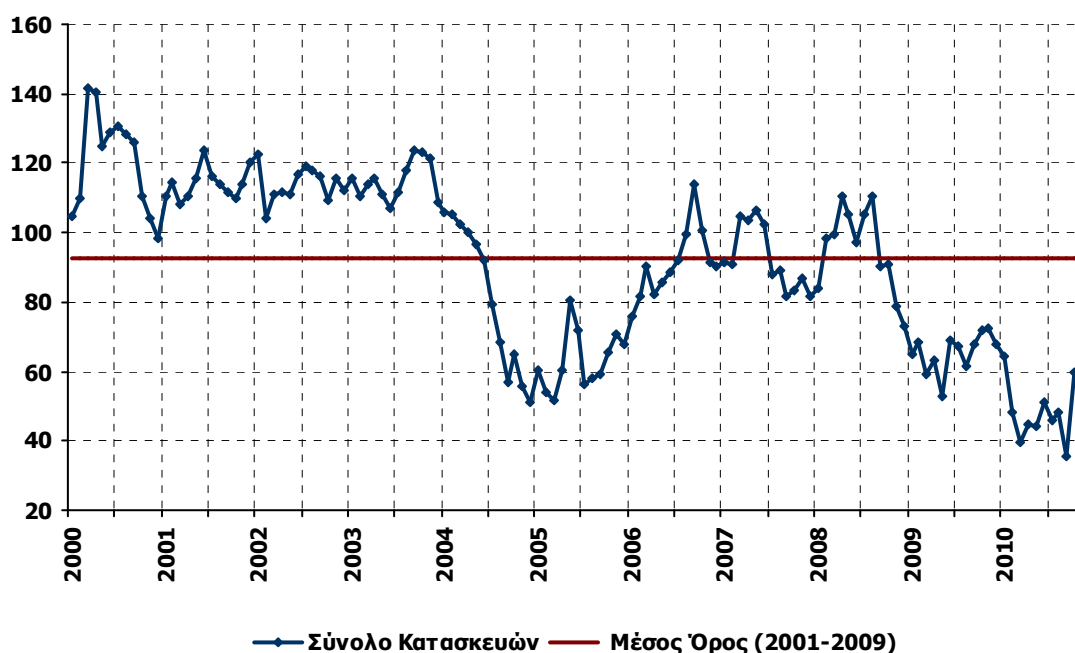
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

		2001-2009			Μ.Ο έτους						
		Min	Max	M.O	2005	2006	2007	2008	2009		
Κατασκευές (1996-2006=100)		35,5	123,8	92,4	63,0	91,1	92,5	95,3	65,5		
		Σεπτ-10	Σεπτ-03								
2009											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65,0	68,3	59,1	63,0	52,8	69,0	67,4	61,5	67,6	71,6	72,4	68,1
2010											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
64,1	48,5	39,7	44,6	44,0	51,1	46,1	48,0	35,5	59,7	56,1	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, μετά την έντονη άνοδο του προηγούμενου μήνα, διορθώνονται τον Νοέμβριο. Ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις 54,8 μονάδες (από 59,5), πάνω από το φετινό μέσο όρο (46,9 μονάδες), αλλά πολύ χαμηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (79,1 μονάδες). Οι προβλέψεις για το επίπεδο εργασιών των επιχειρήσεων διατηρούνται στα ίδια χαμηλά επίπεδα, στις -51 μονάδες, ενώ το στοιχείο που προκαλεί την πτώση του δείκτη είναι οι δυσμενέστερες προοπτικές για την απασχόληση του κλάδου (στις -48 μονάδες από -39 το σχετικό ισοζύγιο). Από τα υπόλοιπα στοιχεία, η άνοδος του προηγούμενου μήνα στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία των εργασιών των επιχειρήσεων, δίνει τη θέση της σε υποχώρηση 10 μονάδων, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -29 μονάδες, ενώ ως προς τους μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας, αυτοί περιορίζονται οριακά στους 16,2 μήνες (από 16,9). Σε σχέση με τις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες διευρύνονται σημαντικά, με το σχετικό δείκτη να καταγράφει τη χαμηλότερη τιμή της τελευταίας διετίας (-46 από -38 μονάδες) και πάνω από τις μισές επιχειρήσεις να προβλέπουν συνέχιση της πτώσης των τιμών. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία είναι μόλις 4%, με την πλειονότητα (59%) να κρίνει και πάλι την ανεπαρκή χρηματοδότηση ως το βασικότερο πρόσκομμα, το 28% την ανεπαρκή ζήτηση και το 9% εν γένει δυσμενείς παράγοντες της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας.

3. ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: *Επιδείνωση κλίματος, υποτονικές πωλήσεις*

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** σημειώνει υποχώρηση τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 55,3 μονάδες (από 58,2 μονάδες), επίδοση σημαντικά υποδεέστερη της αντίστοιχης περσινής (91,1 μονάδες). **Σε όλους τους κλάδους κυριαρχεί η απαισιοδοξία, καθώς οι πωλήσεις αυτής της περιόδου είναι υποτονικές, ενώ και για το κρίσιμο επόμενο διάστημα των εορτών δεν αναμένεται ιδιαίτερη βελτίωση. Εξάλλου, σε ότι αφορά την αγορά εργασίας του τομέα, στους περισσότερους κλάδους υπερισχύουν πλέον οι προβλέψεις για περαιτέρω μείωση της απασχόλησης.** Από τα στοιχεία που συναπαρτίζουν το συνολικό δείκτη, δυσμενέστερες είναι οι *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις* αλλά και οι *προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές των πωλήσεων*, φθάνοντας αντίστοιχα στις -60 και -42 μονάδες (από -52 και -37). Η μικρής έκτασης ρευστοποίηση *των αποθεμάτων*, με τις σχετικές εκτιμήσεις να βελτιώνονται κατά 3 μόλις μονάδες (στις +16 το σχετικό ισοζύγιο) δεν καταφέρνει να αντισταθμίσει την β. πορεία του συνολικού δείκτη. Ταυτόχρονα, ο δείκτης των προβλέψεων για τις παραγγελίες προς προμηθευτές παραμένει στα αρνητικά επίπεδα του Οκτωβρίου (-44 με -45 μονάδες), ενώ οι προοπτικές απασχόλησης στον τομέα γίνονται δυσμενέστερες με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -10 μονάδες (από -4 τον προηγούμενο μήνα). Τέλος, ως προς τις τιμές, το αρνητικό ισοζύγιο διευρύνεται περαιτέρω, με τρεις στις δέκα επιχειρήσεις να προβλέπουν μείωση (από 24%) και μόλις το 9% (από 11%) να αναμένει άνοδο.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** σημειώνει ήπια υποχώρηση τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στις 75,2 μονάδες (από 79,6 μονάδες), σε σημαντικά κατώτερη επίδοση της αντίστοιχης περσινής (107,6 μονάδες). Από τα στοιχεία που συναποτελούν το δείκτη, οι εκτιμήσεις και οι προβλέψεις για βραχυπρόθεσμες πωλήσεις βαίνουν δυσμενέστερες, με τα σχετικά αρνητικά ισοζύγια να διευρύνονται αντίστοιχα στις -28 και -21 μονάδες (από -18 και -14). Αντίθετα, ο ήδη αρνητικός δείκτης των εκτιμήσεων για τα αποθέματα χάνει άλλες δύο μονάδες και διαμορφώνεται στις -17, με τη συντριπτική πλειονότητα (81% από 75%) να εκτιμά ότι τα αποθέματα είναι κανονικά για την εποχή. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο παραμένουν στα ίδια επίπεδα (στις -8 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ ως προς τις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός δείκτης διατηρεί το θετικό του πρόσημο, αν και υποχωρεί στις +5 μονάδες (από +12). Σε σχέση με τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο υποδηλώνει ελαφρώς υψηλότερες πληθωριστικές προσδοκίες έναντι των προσδοκιών μείωσης των τιμών.

Τα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση** είναι ο μόνος κλάδος στον οποίο απλώς οι επιχειρηματικές προσδοκίες τον Νοέμβριο δεν επιδεινώνονται περαιτέρω και παραμένουν στα επίπεδα του προηγούμενου μήνα. Ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις 66,7 μονάδες (από 65,2), απέχοντας ωστόσο σημαντικά από την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (93,4 μονάδες). Οι

εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις καθώς και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη τους δεν μεταβάλλονται, με τους σχετικούς δείκτες να παραμένουν έντονα αρνητικοί (στις -44 και -39 μονάδες αντίστοιχα). Η μικρής έκτασης ρευστοποίηση των αποθεμάτων είναι θετική, ωστόσο το επίπεδό τους είναι ακόμα υψηλό (στις +14 από +18 μονάδες). Ως προς τις προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο, αυτές βελτιώνονται αισθητά τον Νοέμβριο, αν και ο σχετικός δείκτης παραμένει σε χαμηλά επίπεδα (στις -24 από -41 μονάδες). Οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου δεν βελτιώνονται, με τρεις στις δέκα επιχειρήσεις να αναμένουν και νέα υποχώρηση στο επόμενο διάστημα, ενώ ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο παραμένει αρνητικό, μεταξύ των -20 και -30 μονάδων από τον Ιούνιο και μετά, με μικρές διακυμάνσεις.

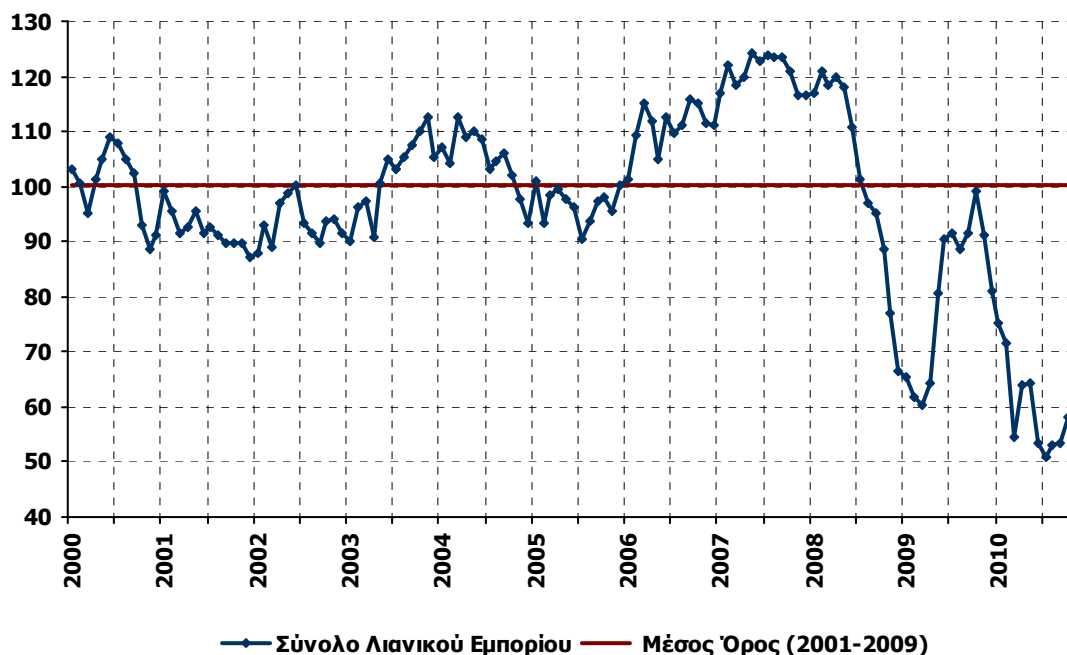
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

			2001-2009	Μ.Ο έτους							
	Min	Max	Μ.Ο	2006	2007	2008	2009	2009			
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	50,8	124,3	100,4	110,8	120,8	102,5	80,7	80,5			
	Ιούλ-10	Μαι-07									
2009											
I	Φ	Μ	A	Μ	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65,3	61,9	60,2	64,5	80,7	90,4	91,4	88,5	91,4	99,0	91,1	81,0
2010											
I	Φ	Μ	A	Μ	I	I	A	Σ	O	N	Δ
75,3	71,6	54,5	64,0	64,3	53,3	50,8	53,2	53,4	58,2	55,3	

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και προβλέψεις για τις πωλήσεις και το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Μικρή πτώση καταγράφουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται κάτω από το φετινό μέσο όρο, στις 53,1 μονάδες (από 57,4 μονάδες), αισθητά χαμηλότερο έναντι της αντίστοιχης περσινής (83,2 μονάδες). Από τα στοιχεία δραστηριότητας του δείκτη, είναι οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου και οι εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων που οδηγούν το δείκτη σε μείωση, αφού τα σχετικά ισοζύγια επιδεινώνονται στις -38 και +20 μονάδες αντίστοιχα (από -27 και +9). Η ήπια άνοδος στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις, οι οποίες ωστόσο παραμένουν εξαιρετικά χαμηλές, δεν καταφέρνει να αντισταθμίσει την αρνητική πορεία του δείκτη. Δυσμενέστερες γίνονται και οι παραγγελίες προς προμηθευτές (στις -35 από -30 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), ενώ η έντονη πτώση του προηγούμενου μήνα στο ισοζύγιο των προοπτικών της απασχόλησης διορθώνεται εν μέρει (στις -26 από -38 μονάδες). Σε σχέση τέλος με τις τιμές, η τάση είναι πτωτική καθώς το 28% των επιχειρήσεων προβλέπει και πάλι μείωση των τιμών στο επόμενο τρίμηνο.

Νέα πτώση σημειώνουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες και στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 34,5 μονάδες (από 37,8), χαμηλότερα του φετινού μέσου όρου (42,8 μονάδες), αλλά κυρίως της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (84,8 μονάδες). Οι προβλέψεις για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου παραμένουν πολύ απαισιόδοξες (στις -64 από -53 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), αφού τόσο οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις, όσο και οι αντίστοιχες για το ύψος των αποθεμάτων δεν μεταβάλλονται από τα πολύ χαμηλά επίπεδα του Οκτωβρίου (-77 και +52 μονάδες αντίστοιχα). Πτωτικές παραμένουν και οι παραγγελίες προς προμηθευτές, παρά τη μικρή άνοδο (στις -76 μονάδες από -80), ενώ και σε όρους απασχόλησης οι σχετικές προβλέψεις βρίσκονται σε μία από τις χαμηλότερες τιμές τους, αφού η συντριπτική πλειονότητα (76% από 78%) περιμένει συνέχεια στη μείωση των θέσεων εργασίας στο κλάδο. Τέλος, ως προς τις τιμές, οι προσδοκίες μείωσης των τιμών διευρύνονται, με την πλειονότητα (75% από 83%) να εξακολουθεί να προσβλέπει σε σταθερότητα.

Στα **Πολυκαταστήματα**, οι επιχειρηματικές προσδοκίες υποχωρούν τον Νοέμβριο, μετά την άνοδο του προηγούμενου μήνα, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 76,4 μονάδες (από 81,5 μονάδες), σε επίπεδο πολύ κατώτερο από το αντίστοιχο περυσινό (115,2 μονάδες). Μεγάλη εξασθένηση καταγράφουν οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις, με το 72% να δηλώνει δυσαρεστημένο (από 53%) και το σχετικό ισοζύγιο να πέφτει στις -57 μονάδες (από -22). Τη μείωση αυτή δεν καταφέρνουν να αντισταθμίσουν η μεγάλη αποκλιμάκωση στα αποθέματα (στις -37 από -23 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ούτε η μικρότερη απαισιοδοξία για τις πωλήσεις το επόμενο τρίμηνο. Οι παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο διάστημα θα περιοριστούν, αφού ο σχετικός δείκτης επανέρχεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στις -45 μονάδες, ενώ ως προς τις προβλέψεις για την απασχόληση, το ισοζύγιο του κλάδου παραμένει θετικό μεν για τρίτο συνεχή μήνα, αλλά περιορίζεται κατά 19 μονάδες και διαμορφώνεται στις +13. Τέλος, ως προς τις τιμές, το ποσοστό εκείνων που αναμένουν πτώση είναι διπλάσιο (στο 30%) από το αντίστοιχο όσων προβλέπουν άνοδο.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: *Μεγάλη επιδείνωση επιχειρηματικού κλίματος, χαμηλή ζήτηση σε όλους τους κλάδους*

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** υποχωρεί κατά 7 μονάδες τον Νοέμβριο και διαμορφώνεται στη χαμηλότερη επίδοση του τελευταίου εξαμήνου, στις 60,3 μονάδες, έναντι 71,8 μονάδων πέρυσι. **Σε όλους τους κλάδους, καταγράφεται διάχυτη δυσaréσκεια για την τρέχουσα κατάσταση, ενώ στους περισσότερους σημειώνεται κάμψη και στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης στο επόμενο διάστημα.** Όλοι οι δείκτες που συνεκτιμώνται στη διαμόρφωση του συνολικού δείκτη, παρουσιάζουν κάμψη τον Νοέμβριο: έντονη είναι η πτώση των *προβλέψεων για τη ζήτηση το επόμενο τρίμηνο*, όπου ο σχετικός δείκτης επιδεινώνεται έντονα και διαμορφώνεται στις -20, στην κατώτερη επίδοση από το φετινό Μάρτιο. Οι αρνητικές *εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση* διευρύνονται περαιτέρω, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται στις -22 μονάδες (από -15) και το 36% των επιχειρήσεων να δηλώνει υποχώρηση. Άλλωστε και οι *εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους*, αντανακλούν τη δυσaréσκεια στον κλάδο, με δύο στις πέντε επιχειρήσεις να δηλώνουν ότι αυτή είναι υποτονική. Ισχυρή είναι η επιδείνωση στις προβλέψεις για την αγορά εργασίας, με το σχετικό δείκτη να χάνει 20 μονάδες και να διαμορφώνεται στις -26 και το 34% των επιχειρήσεων (από 24%) να αναμένει πτώση της απασχόλησης το επόμενο διάστημα. Ως προς τις τιμές, διευρύνονται τον Νοέμβριο οι αποπληθωριστικές προσδοκίες, με το δείκτη να κινείται στις -21 μονάδες (από -12), ως αποτέλεσμα των δυσμενέστερων προβλέψεων για την εξέλιξη της ζήτησης του τομέα. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία περιορίζεται στο 27% (από 34%), με το 43% να κρίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως το βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 16% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 12% άλλους εξωγενείς παράγοντες, με κυριότερους τη γενική οικονομική κρίση, την ανεπάρκεια του κράτους και τη γραφειοκρατία, τις καθυστερήσεις στις εισπράξεις του Δημοσίου, την υψηλή φορολογία, την υποβάθμιση του κέντρου της πρωτεύουσας, την κακή διαχείριση των πόρων, τις υπέρογκες εισφορές ΙΚΑ κ.α.

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών επισημαίνονται τα εξής:

Στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια** ανακόπτεται η ανοδική τάση των προσδοκιών του περασμένου διμήνου, με το δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών να υποχωρεί στη χαμηλότερη τιμή του τελευταίου οκταμήνου, στις 67,5 μονάδες (από 84,6 μονάδες), επίδοση κατώτερη σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή (82,4 μονάδες). Όλοι οι δείκτες δραστηριότητας επιδεινώνονται: οι προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου είναι απαισιόδοξες, με το σχετικό ισοζύγιο να «πέφτει» στις -28 μονάδες και μόλις το 6% των επιχειρήσεων (από 22% τον Οκτώβριο) να αναμένει βελτίωση. Οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση περιορίζονται στο 3% (από 17%), ενώ πτωτικά κινούνται και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί στις -31 μονάδες (από -17). Το θετικό ισοζύγιο του προηγούμενου διμήνου στις προσδοκίες για την απασχόληση, δίνει τη θέση του σε έντονη πτώση κατά 16 μονάδες (στις -17), ενώ σε σχέση με τις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες κυριαρχούν σταθερά. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει ότι δεν αντιμετωπίζει εμπόδια στη λειτουργία διαμορφώνεται στο 39% (από 46%), με τις μισές επιχειρήσεις να κρίνουν ως βασικότερο εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης.

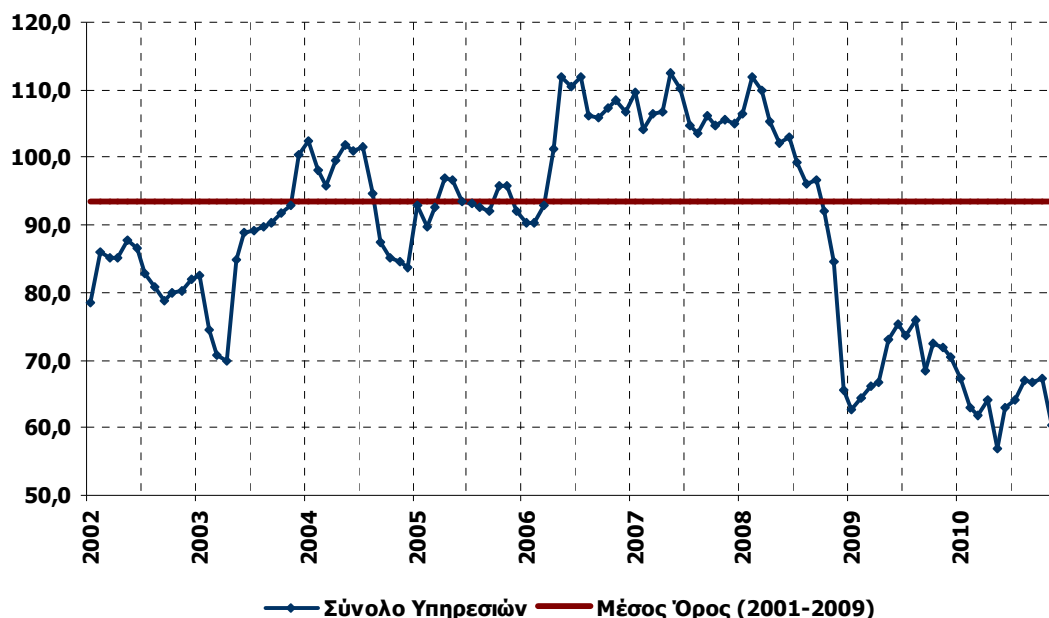
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

			2001-2009	Μ.Ο έτους							
	Min	Max	Μ.Ο	2005	2006	2007	2008	2009			
Υπηρεσίες (1998-2006=100)	56,8	122,5	93,4	93,6	103,7	106,6	97,8	70,1			
	<i>Μάι-10</i>	<i>3^ο τριμ 01</i>									
2009											
I	Φ	Μ	A	Μ	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
62,6	64,5	66,0	66,7	73,2	75,3	73,7	75,8	68,4	72,4	71,8	70,6
2010											
I	Φ	Μ	A	Μ	I	I	A	Σ	Ο	N	Δ
67,2	63,1	61,7	64,1	56,8	63,1	64,1	67,0	66,7	67,4	60,3	

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες
(1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Σε ιστορικά χαμηλό ρεκόρ κινούνται οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Τουριστικά Πρακτορεία** τον Νοέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 41,9 μονάδες (από 58,2 μονάδες). Η υποχώρηση είναι έντονη σε όλα τα στοιχεία δραστηριότητας του κλάδου: οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων σημειώνουν νέα πτώση, με το σχετικό δείκτη να φθάνει στις -44 μονάδες (από -33), ενώ στη δυσμενέστερη επίδοση των τελευταίων πέντε μηνών διαμορφώνεται και ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα εξέλιξη της ζήτησης (στις -56 από -26 μονάδες). Αλλά και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της ζήτησης επιδεινώνονται τον Νοέμβριο με το σχετικό δείκτη να κατακρημνίζεται στις -72 μονάδες (από -30), ενώ ως προς την απασχόληση του κλάδου, πάνω από τις μισές επιχειρήσεις αναμένουν νέα υποχώρηση και καμία επιχείρηση δεν προβλέπει ανάκαμψη της αγοράς εργασίας. Σχετικά με τις τιμές, οι μισές επιχειρήσεις του κλάδου

προβλέπουν μείωση και οι άλλες μισές σταθερότητα, ενώ ως προς τα προσκόμματα στην επιχειρηματική τους λειτουργία, μόλις το 6% δηλώνει ότι δεν παρεμποδίζεται η δραστηριότητά του, με το 63% να αναφέρει την ανεπάρκεια της ζήτησης ως σημαντικότερο εμπόδιο, το 13% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 16% παράγοντες που συνδέονται με την τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

Το κλίμα δυσαρέσκειας του τομέα επηρεάζει τις επιχειρηματικές προσδοκίες και στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), με το σχετικό δείκτη να σημειώνει ήπια κάμψη και να διαμορφώνεται στις 74,8 μονάδες (από 79,1 μονάδες), χαμηλότερα από τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα (86,6 μονάδες). Οι θετικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα κατάσταση τους εξασθενούν σημαντικά, με το σχετικό ισοζύγιο να χάνει 9 μονάδες και να περιορίζεται στις +7), ενώ έντονη είναι η μείωση στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση (στις -20 από -6 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Από την άλλη πλευρά όμως, οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης του συγκεκριμένου κλάδου παραμένουν θετικές, φθάνοντας στις +10 μονάδες (από +3). Αμβλύνεται επίσης η έντονα πτωτική πορεία της απασχόλησης, με το σχετικό ισοζύγιο να είναι οριακά μόνο αρνητικό (στις -4). Σε σχέση με τις τιμές, ενισχύονται οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για πτώση τους το επόμενο τρίμηνο στο 20% (από 6%), ενώ τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν απρόσκοπτη λειτουργία κινείται στο 27% (από 30%), με δύο στις πέντε επιχειρήσεις να δηλώνουν τη χαμηλή ζήτηση ως βασικότερο εμπόδιο, το 14% τα ανεπαρκή κεφάλαια κίνησης και ένα 22%, παράγοντες που συνδέονται με την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση.

Οι **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες** είναι ο μόνος κλάδος στον οποίο οι επιχειρηματικές προσδοκίες δεν σημειώνουν πτώση τον Νοέμβριο: ο σχετικός δείκτης παραμένει σχετικά σταθερός εδώ και ένα τρίμηνο στις 61-62 μονάδες, ελαφρώς χαμηλότερα της αντίστοιχης περσινής επίδοσης για αυτόν το μήνα (65,6 μονάδες). Από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κινούνται πτωτικά, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται στις -34 μονάδες (από -26), ενώ μικρή υποχώρηση σημειώνουν και οι προβλέψεις για την τρέχουσα ζήτηση (στις -8 από -4 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο). Τα αρνητικά αποτελέσματα αντισταθμίζει ωστόσο η βελτίωση των εκτιμήσεων για την τρέχουσα ζήτηση, όπου περιορίζεται στο 34% (από 43%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκφράζει απαισιοδοξία. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, μείωση καταγράφεται στο σχετικό δείκτη για τις προβλέψεις της απασχόλησης, ο οποίος γίνεται και πάλι αρνητικός (από +4). Σε όρους τιμών, κυριαρχούν σταθερά οι αποπληθωριστικές προσδοκίες σύμφωνα με δύο στις πέντε επιχειρήσεις, ενώ και πάλι καμία δεν προβλέπει άνοδο τους. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη λειτουργία περιορίζεται στο 22% (από 30%), με το 35% να δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικό εμπόδιο στην ομαλή λειτουργία του, το 33% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Υπηρεσίες Πληροφορικής και Ανάπτυξης Λογισμικού** σημειώνει νέα υποχώρηση και φθάνει στις 47,9 μονάδες (από 53,3 μονάδες), επίδοση χαμηλότερη της αντίστοιχης περσινής (65,8 μονάδες). Από τα επιμέρους στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους καταγράφουν τη χαμηλότερη τιμή του τελευταίου επταμήνου, με το σχετικό ισοζύγιο να

διαμορφώνεται στις -41 μονάδες (από -33), ενώ αντίστοιχη πτώση σημειώνεται και στις εκτιμήσεις της τρέχουσας ζήτησης. Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη ζήτηση του κλάδου το επόμενο τρίμηνο βαίνουν και αυτές ελαφρώς δυσμενέστερες, με το σχετικό ισοζύγιο να κατέρχεται στις -20 μονάδες (από -17). Αντίθετα, σε όρους απασχόλησης, σημειώνεται θετική μεταβολή στο σχετικό δείκτη (στις -23 από -33 μονάδες), αν και κυριαρχούν σταθερά οι προβλέψεις μείωσης των θέσεων εργασίας έναντι των προσδοκιών ενίσχυσης. Αναφορικά με τις τιμές, διευρύνεται περαιτέρω το αρνητικό ισοζύγιο, φθάνοντας στις -25 μονάδες (από -17), ενώ το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει ανεμπόδιστη λειτουργία κινείται το τελευταίο τρίμηνο στο 20-23%, με το 42% να κρίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως σημαντικότερο πρόβλημα, το 22% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 14% λόγους που συνδέονται με την οικονομική συγκυρία.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ: Νοέμβριος 2010

Βελτίωση στην καταναλωτική εμπιστοσύνη

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης, μετά το χαμηλό ρεκόρ τον Οκτώβριο, τον Νοέμβριο ανακάμπτει ελαφρά και διαμορφώνεται στις -69 μονάδες, επίδοση που παραμένει όμως μία από τις ιστορικά χαμηλότερες. **Επί της ουσίας, τα ελληνικά νοικοκυριά παραμένουν επιφυλακτικά και συγκρατημένα απέναντι στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, ενώ η συνέχιση της άμβλυσης του αρνητικού δείκτη και τους επόμενους μήνες θα μπορούσε να σηματοδοτήσει την σταδιακή αναπροσαρμογή των προσδοκιών των καταναλωτών στα νέα πλέον οικονομικά δεδομένα.** Οι Έλληνες καταναλωτές διατηρούν σταθερά την πρώτη θέση στην ευρωπαϊκή κλίμακα απαισιοδοξίας εδώ και εννέα μήνες, με τους Πορτογάλους και τους Ρουμάνους να ακολουθούν (στις -50,8 και -54,5 μονάδες οι αντίστοιχοι δείκτες). Οι μέσοι ευρωπαϊκοί όροι βελτιώνονται ελαφρά, τόσο στην ΕΕ, όσο και την Ευρωζώνη και διαμορφώνονται αντίστοιχα στις -11 και -9,4 μονάδες. Οι χώρες στις οποίες καταγράφονται θετικοί δείκτες καταναλωτικής εμπιστοσύνης - υπερτερούν δηλαδή οι αισιόδοξοι καταναλωτές έναντι των απαισιόδοξων – βρίσκονται τον Νοέμβριο και πάλι στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη και συγκεκριμένα, στη Δανία, την Γερμανία, την Αυστρία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Φινλανδία και την Σουηδία. Αναλυτικότερα:

■ **Ελαφρώς μικρότερη απαισιοδοξία για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους προσεχείς 12 μήνες ανακάμπτουν ελαφρά τον Νοέμβριο κατά 5 σχεδόν μονάδες, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -59,1 μονάδες, παραμένοντας όμως πολύ κοντά στο ιστορικά χαμηλό ρεκόρ του Οκτωβρίου. Δύο στους τρεις καταναλωτές κρίνουν ότι το επόμενο διάστημα η οικονομική του κατάσταση θα επιδεινωθεί ελαφρά ή αισθητά (από 70%), ενώ το 21% (από 18%) δεν αναμένει μεταβολές στην οικονομική του κατάσταση. Οι σχετικοί δείκτες της ΕΕ και της Ευρωζώνης διαμορφώνονται στις -5,1 και 5 μονάδες αντίστοιχα.

■ **Σε χαμηλά επίπεδα οι προβλέψεις της οικονομικής κατάστασης της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο δεν επιδεινώνονται τον Νοέμβριο, παραμένουν όμως στα ιστορικά χαμηλά επίπεδα του προηγούμενου μήνα, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -69,5 μονάδες. Τρία στα πέντε νοικοκυριά εξακολουθούν να προβλέπουν ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση, ενώ μόλις 7% αναμένει βελτίωση. Οι σχετικοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -9,6 και -6,7 μονάδες αντίστοιχα.

■ **Ενίσχυση της πρόθεσης για αποταμίευση**

Η πρόθεση για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες σημειώνει σημαντική άνοδο τον Νοέμβριο, κερδίζοντας σχεδόν 5 μονάδες από το ιστορικά χαμηλό ρεκόρ του προηγούμενου μήνα και διαμορφώνεται στις -63,1 μονάδες. Το 66% των νοικοκυριών (από 69%) δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο, ενώ ένα 16% τη θεωρεί αρκετά ή πολύ

πιθανή, περισσότερο ως μια «συντηρητική» επιλογή στο σημερινό περιβάλλον αβεβαιότητας. Οι σχετικοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη βρίσκονται σε στις -4,1 και -6,1 μονάδες αντίστοιχα.

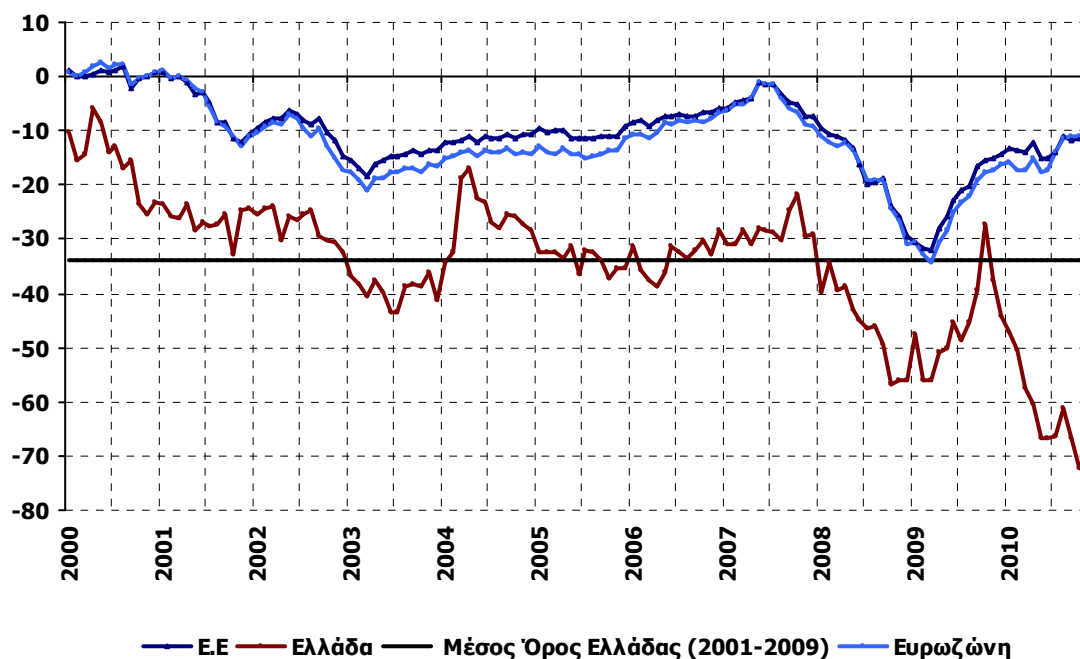
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

			2001-2009		Μ.Ο έτους								
	Min	Max	M.O		2005	2006	2007	2008	2009				
ΕΕ-27	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-11,5		-10,7	-7,5	-4	-17	-23				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,1		-13,8	-9,0	-4,9	-18,1	-24,7				
Ελλάδα	-72,0 Οκτ-10	-16,9 Απρ-04	-34,0		-33,8	-33,3	-28,5	-46,0	-45,7				
2009													
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
ΕΕ-27	-31	-32	-32	-28	-26	-23	-21	-20	-17	-15	-15	-14	
Ευρωζώνη	-31	-33	-34	-31	-28	-25	-23	-22	-19	-18	-17	-16	
Ελλάδα	-48	-56	-56	-51	-50	-45	-49	-45	-39	-27	-38	-44	
2010													
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ	
ΕΕ-27	-13	-14	-14	-12	-15	-15	-14	-11	-12	-12	-11		
Ευρωζώνη	-16	-17	-17	-15	-18	-17	-14	-11	-11	-11	-9		
Ελλάδα	-47	-51	-58	-61	-67	-67	-67	-61	-67	-72	-69		

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις τους για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές των θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση του συγκεκριμένου μεγέθους είναι υψηλότερο του ποσοστού εκείνων που προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfín

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών

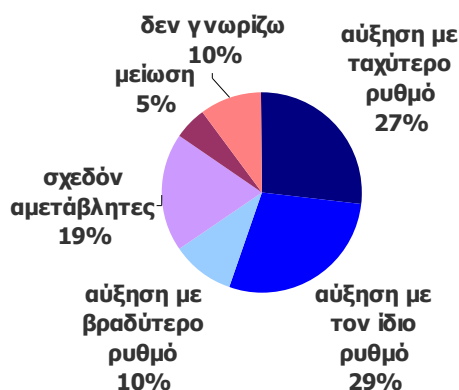
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

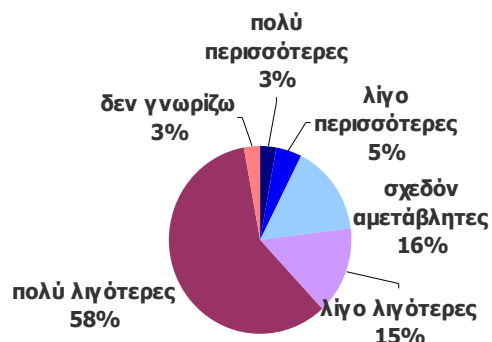
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 12ΜΗΝΟ

Πηγή: IOBE

■ Δυσμενείς οι προβλέψεις για την ανεργία, παρά τη μικρή βελτίωση

Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες, αμβλύνονται κατά 4 μονάδες σε σχέση με τον Οκτώβριο. Έτσι, ο σχετικός δείκτης φθάνει τις +84,4 μονάδες, με το 79% (από 84%) των πολιτών να προβλέπει αισθητή άνοδο της ανεργίας το επόμενο 12μηνο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται πολύ χαμηλότερα, στις +25,4 και +19,8 μονάδες αντίστοιχα.

■ Περαιτέρω ανάκαμψη της πρόθεσης για μείζονες αγορές

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών, κ.λπ.) βελτιώνεται για δεύτερο μήνα, μετά το ιστορικά χαμηλό ρεκόρ του Σεπτεμβρίου, παρά τις εν γένει δυσμενείς προβλέψεις και ο σχετικός δείκτης διαμορφώνεται στις 58,7 μονάδες (από -61,3 μονάδες). Τρία στα πέντε νοικοκυριά πάντως

προβλέπουν μείωση (μικρή ή μεγάλη) στις σχετικές δαπάνες τους το επόμενο διάστημα. Σε ΕΕ και Ευρωζώνη, οι σχετικοί δείκτες αγγίζουν τις -24,2 και -23,9 μονάδες αντίστοιχα.

■ Αμβλύνονται οι πληθωριστικές προσδοκίες των καταναλωτών

Οι πληθωριστικές προβλέψεις των τιμών περιορίζονται σημαντικά τον Νοέμβριο, με το σχετικό δείκτη προβλέψεων των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες να διαμορφώνεται στις 24,5 μονάδες (από +39,8) και το 56% (από 62%) των νοικοκυριών να προβλέπει άνοδο με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό, ενώ ένα 19% (από 14%) να θεωρεί ότι θα παραμείνουν αμετάβλητες. Στην ΕΕ και την Ευρωζώνη, οι αντίστοιχοι δείκτες βρίσκονται στις +17,2 και +10,7 μονάδες αντίστοιχα.

■ Μικρή άνοδος του ποσοστού των νοικοκυριών που αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους

Ως προς την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, τον Νοέμβριο καταγράφονται οριακές μεταβολές: το ποσοστό των ελληνικών νοικοκυριών που αναφέρει ότι έχει αυξήσει λίγο ή πολύ την αποταμίευσή του παραμένει τον Νοέμβριο στο 21%, ενώ αμετάβλητο διατηρείται και το αντίστοιχο εκείνων που δηλώνουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα» (59-60%), αλλά και όσων νοικοκυριών δηλώνουν ότι έχουν χρεωθεί (9-10%). Τέλος, όσοι αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους αυξάνονται ελαφρά στο 10% (από 8%).